І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-3740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 115. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1965 No. 115. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 18-го червня 1965 р.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПОВІДОМИВ, ЩО ДЕФІЦИТ СТАНОВИТИМЕ ТІЛЬКИ $3.8 БІЛЬЙОНА в цьому фінансовому році, що кінчається 30-го червня, а не $6.3 більйона, як передбачали в січні ц.р. Президент повідомив на пресовій конференції і про те, що зменшилося число безробітних, і внаслідок цього зменшилося число районів із більшим числом безробітних до 22-ох, що є найменшим числом від травня 1957, на 17 меншим від травня минулого року. Президент говорив і про успіх в ділянці зменшення платничого дефіциту з закордоном.

КОНГРЕС 17-го ЧЕРВНЯ ПРИЙНЯВ ПРОЄКТ ЗМЕНШИТИ ПОДАТКИ ВІД ПРОДАЖУ НА $4.6 БІЛЬЙОНА. Президент має підписати цей закон 18 червня, щоб він обов'язував вже від суботи 19-го червня та заохотив покупців до більшого руху в крамницях. Зменшений податок від авт і холодильників обов'язує взад, від 15-го травня, і ті, які купили ті предмети після тієї дати, дістануть зворот різниці, яка є між дотеперішнім податком і новим. В цьому році покупці заощаджують на податках від купна $1,750,000,000; від 1-го січня 1966-го року в їх кишенях залишиться дальших $1,600,000,000, а решта зменшеного податку буде в дальших роках 1968 і 1969.

ПРЕЗИДЕНТ ОСКАРЖУЄ ДОМІНІКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ В ПОШИРЮВАННІ КОНФЛІКТУ, бо між повстанцями полковника Каманя Деня мають бути комуністичні впливи, які не бажають того, щоб настало замирення на цьому острові, на якому немає спокою від 24-го квітня. На думку Президента повстанці полковника Каманя провокують збройні виступи і тим порушують перемир'я, яке там вдалося було встановити. Повстанці стріляють до збройних міжамериканських сил, між якими є найбільше американського війська, що стоїть під спільною командою бразилійського генерала.

ГОЛДВОТЕР ОРГАНІЗУЄ ГРУПУ ПОЛІТИЧНОГО ВИХОВАННЯ, заявляючи на пресовій конференції, що це не є зав'язкою третьої партії. Головною ціллю цієї політичної організації має бути політичне виховання членів Республіканської партії, які є консервативного напрямку і які могли б підпадати під впливи консервативної назадницької організації ім. Джана Бирча. Ця нова організація називається Фрі Сосасті Асосіейшен. Вона не матиме жадних організаційних відділів чи підвідділів, як це, звичайно, мають партійні організації.

СЕНАТ БІЛЬШІСТЮ 61-го до 26-ох ГОЛОСІВ ЗБІЛЬШИВ ДО $328 БІЛЬЙОНІВ ВИСОТУ ФЕДЕРАЛЬНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТИ, яка тепер становить $324 більйони. Теперішня федеральна заборгованість виносить $393.3 більйона, але вона звичайно значно збільшується в другій половині календарного року, коли не прибувають впливи до федеральної скарбниці з особистих прибуткових податків. Деякі сенатори вказували на те, що Конгрес схвалює одночасно зменшення податків і ухвалює закон про збільшення висоти федеральної заборгованости. Сенатор Еверетт Дірксен казав, що „федеральні видатки переганяються з висотою федеральної заборгованости". Палата схвалила цей проєкт і Президент має його підписати.

У СВІТІ

74-ЛІТНІЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ШАРЛЬ ДЕ ГОЛЛЬ КАНДИДУВАТИМЕ знову осінню цього року в президентських виборах — твердять французькі газети й закордонні кореспонденти у Франції на основі його останніх промов. Де Голль пропаґує продовжування введеної ним системи, яка успішно протиставилась французькому партійництву, та говорить про власну „місію", яку він нібито виконує від 25-х років. Офіційно він ще своєї кандидатури не проголосив.

У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ТА В ЗАХІДНЬОМУ БЕРЛІНІ ВІДЗНАЧУВАНО 12-ті роковини повстання проти совєтської окупаційної влади та комуністичного режиму у Східній Німеччині. 17 червня 1953 року робітники у Східньому Берліні й інших тамошніх містах йшли буквально з п'ястуками проти совєтських танків. 27 німців убито, 1.373 ув'язнено. Це був перший одвертий бунт проти комуністів в сателітських країнах. Відзначувано його у 42.000 шкіл та на 3.000 публічних зборах.

СПЕЦІЯЛЬНА КОМІСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ДЛЯ СПРАВ РАСОВОГО ПОДІЛУ РІШИЛА звернутися до Ради Безпеки ОН, щоб та в свою чергу рішила, що всі членські держави ОН повинні зірвати дипломатичні й торговельні взаємини з Південно-африканським Союзом, поки ведеться у ньому білорасову політику. Водночас та Комісія згори передбачує, що ЗДА й Британія висловляться проти такого проєкту, а Франція буде до нього теж неохоча.

ВАСІЛІЙ КУЗНЄЦОВ, СОВЄТСЬКИЙ ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР, ПРИБУВ ДО ЯПОНІЇ на 9 днів, нібито як гість тамошнього совєтського амбасадора Владіміра Віноґрадова. Насправді — твердять газети — Кузнєцов хоче старатися, щоб Японія підтримала заходи Совєтського Союзу щодо участи в конференції азійсько-африканських країн „на вершинах", яка почнеться 25 ц. м. в Альжирі. Комуністичний Китай є „проти", бо СССР нібито не є азійською державою.

В СССР ПОКАЗУЮТЬ ФІЛЬМ, в якому прославляється ославлений „Комітет Государственной Безопасності", себто ЧК-ГПУ-НКВД й завжди ту саму тайну поліцію, яка тепер нібито стала „на службу народові" й виявляє „господарських злочинців". Фільм нібито оснований на дійсній історії, як-то група змовників використала заклад для умово недорозвинених для заснування там насправжньої підпільної фабрики волічкових виробів, що їх продавали на чорному ринку, і як-то тайна поліція виявила ту змову. Головними „злочинцями" є там — Шакерман і Ройфман, яких, разом із сімома іншими підсудними засудили на смерть і стратили.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ДЖОРДЖ ТОМСОН МАЄ ПОЇХАТИ до Каїро і старатися направити дуже погані теперішні взаємини між Британією і Єгиптом (Об'єднаною Арабською Республікою). Останньою головною причиною конфлікту є організована і фінансована Єгиптом терористична акція проти британців в Адені на Арабському півострові.

КОЛ. ПРЕМ'ЄР ІЗРАЇЛЮ ДАВІД БЕН ҐУРІОН ВИСТУПИВ за створення нової політичної партії під його проводом, себто насправді поручив розколоти теперішню керівну Мапай-партію, членами якої є однаково він, як теперішній прем'єр Леві Ешколь. ЦК тієї партії відкинув заклики Бен Ґуріона й затвердив Ешколя, як дальшого кандидата партії на прем'єра. Бен Ґуріон хоче передати спір на вирішення народові.

ТАК — НАЧЕ В СХІДНЬОМУ БЕРЛІНІ

На фото: обведена засіками з колючого дроту американська секція в столиці Домініканської Республіки Сан Домінґо, що є частиною Міжнародної Зони, охоронюваної військовими відділами Організації Американських Держав.

Президент повідомив, що федеральний дефіцит зменшено до $3.8 більйона

Вашинґтон. — Президент Джансон повідомив на пресовій конференції 17-го червня, що федеральний дефіцит в цьому фінансовому році зменшено до $3.8 більйона, бо прибутки із податків були більші, як передбачали в січні цього року, коли складали проєкт нового бюджету, і коли оцінювали впливи до державної скарбниці. В січні гадали, що дефіцит у фінансовому році, який закінчиться 30-го червня ц. р. винесе коло 6 більйонів. В квітні можна було бачити, що цей недобір буде менший, а тепер виявляється, що він є ще менший. Все це свідчить про те, що економіка цієї країни збільшується, і що всякі поголоски не урядових економістів про те, що економіка ЗДА сповільнює темп розвитку, покищо не здійснюються. Про ріст економіки свідчить також і те, казав Джансон, що зменшується число безробітних, і що число районів із більшим числом безробітних зменшилося до 22, найменший стан від травнь 1957-го року. Ріст економіки спричинений був тим, що минулого року Конґрес зменшив був прибуткові податки. Президент ґратулював Конґресові, що і цього року вже зменшив податки від продажу товарів, і це також скріпить економіку, бо покупці будуть заохочені купувати різні товари, від яких зменшено податок. Президент передбачає, що федеральні видатки в цьому фінансовому році, що скінчиться 30 червня, винесуть $96 000 000 ,00, на $900 000 000 менше, як передбачали в січні цього року.

Сенатська Комісія змінила проєкт шпитальної опіки в користь незаможних

Вашинґтон. — Сенатська Фінансова Комісія змінила урядовий проєкт лікарської й шпитальної опіки таким способом, що з неї найбільше користали б незаможні члени соціяльного забезпечення. На внесок сенатора - демократа з Луїзіяни Рассела Б. Лонґа Сенатська Комісія скасувала всі обмеження щодо того, як довго пацієнт зможе бути в шпиталі, і як довго він зможе користати з опіки медичних сестер, лікуючося вдома після залишення шпиталю. Це збільшить витрати соціяльного забезпечення на лікування пацієнтів — членів цього ж забезпечення. Лонґ пропонує збільшити вплати пацієнтів на шпитальне лікування. Ці вплати будуть залежні від того, які прибутки має пацієнт, вони будуть більші, коли пацієнт має більші прибутки. Але це тільки пропозиції Сенатської Фінансової Комісії, і представник уряду вже тепер заявив, що він не погоджується, з рішенням цієї Комісії і запропонує їх змінити.

Члени СВУ продовжують пікетувати Танцювальний Ансамбль Мойсеєва

Ню Йорк. — Започатковане Спілкою Визволення України пікетування Ансамблю народних танків ССР під- керівництвом Мойсеєва продовжується на терені Ню Йорку, де цей Ансамбль відбуває свої додаткові виступи. В неділю 20-го червня члени СВУ пікетуватимуть виступ цього Ансамблю біля Медісон Сквер Ґарден. Пікетувальна акція СВУ відбувалася досі майже по всіх тих містах Канади і ЗДА. де виступав ансамбль Мойсеєва: в Монтреалі, Вінніпеґу, Торонті і 18-го травня в Ню Йорку, де цей совєтський танцювальний ансамбль виступав у великій залі Метрополітен опери. В дні 31-го травня СВУ пікетувала також виступи ансамблю в Нюарку, Н. Дж. Крім пікетування члени СВУ в багатьох містах роздавали і розсипували з бальконів тисячі листівок, спрямованих проти московського імперіялізму і проти терору й русифікації на Україні. Канадійські й американські газети подавали звідомлення й фото про протестаційну акцію СВУ, підкреслюючи дуже часто вміщувані на транспарентах і на летючках протимосковські гасла. Позитивні коментарі про пікетування ансамблю Мойсеєва подавало канадійське радіо і телевізія. Під час дотеперішнього пікетування в Канаді і в ЗДА роздано між канадійців й американців 35 000 листівок. „Адміністратори" ансамблю і подекуди місцеві „проґресисти" намагалися перешкодити пікетування, але їхні намагання не мали успіху.

ЗДА НЕ ПЕРЕГОВОРЮВАТИМУТЬ З КОМУНІСТИЧНИМИ ПОВСТАНЦЯМИ У В'ЄТНАМІ — КАЖЕ ПРЕЗИДЕНТ

Вашинґтон. — ЗДА не визнають В'єтконґу, себто політичної організації комуністичних повстанців у Південному В'єтнамі за партнера і тому не будуть з ними переговорювати, зберігаючи принцип, що переговорювати можна тільки з будь-котрим законним урядом. Таке заявив президент Джансон на своїй пресовій конференції в четвер 17 червня ц.р., передбачуючи, що Комуністичний Китай і Північний В'єтнам, які до цього часу відмовились від будь-яких розмов на тему В'єтнаму. відсилатимуть Америку до безпосередніх переговорів з В'єтконґом. Президент потвердив давню готовість до мирного поладнання конфлікту у В'єтнамі, але своїми заввагами про В'єтконґ, як групу „контрольовану і керовану з Північного В'єтнаму", Президент дав зрозуміти, що він є проти такого компромісу, який включив би комуністів у склад південно-в'єтнамського уряду, бо це була б насправді тільки перехідна стадія до заволодіння комуністами країни. Відповідаючи на запити журналістів щодо збільшування збройних сил ЗДА у Південному В'єтнамі та щодо деяких критичних голосів на адресу політики Уряду у відношенні до В'єтнаму, Президент покликався на дуже виразну резолюцію Конґресу, яка дала право Президентові використовувати всі доступні йому засоби для забезпечення волі союзним країнам, якщо вони проситимуть допомоги, та зокрема на право Президента, як верховного команданта всіх збройних сил ЗДА, перекидати окремі частини в місця, де їх потрібно. Водночас Президент висловив вдоволення з підтримки, яку він має від обох партій в справі В'єтнаму та, зокрема, покликався на свій тісний зв'язок з кол. президентом Айзенгавером, якого знову запросив на розмову до Білого Дому.

Тим часом британський прем'єр Гаролд Вільсон проголосив у палаті громад, що 5 членських держав Британського Коммонвелту рішили взятися за мирове посередництво щодо мирного полагодження конфлікту у В'єтнамі, вимагаючи передусім проголошення військового перемир'я. Цими державами є Британія, Гана, Нігерія, Трінідад і Цейльон. Не відомо — але не виключено — чи в отій мировій місії не вийдуть під кінець цього місяця прем'єри тих держав до „всіх заінтересованих сторін", маючи тут на увазі ЗДА, СССР, Комуністичний Китай, Північний В'єтнам і Південний В'єтнам. Часописні коментатори ставляться дуже скептично до шансів тієї мирової місії, пригадуючи, що Пейпінг і Північний В'єтнам відмовилися прийняти у подібній місії генерального секретаря ОН У Танта і кол. британського міністра закордонних справ Патріка Ґордона Вокера. Справа В'єтнаму займає найбільше місця на конференції прем'єрів Коммонвелту, що відбувається у Лондоні з участю 21 держави.

Над Північним В'єтнамом збито два МІҐ-и

На бойовому фронті у В'єтнамі найповажнішими були дії летунства. Два американські джетові літаки типу Ф-4 „Фантом" збили за 40 миль на південь від північно-в'єтнамської столиці Ґаною два літаки совєтського типу МІҐ-17. Один совєтський літак вибух і розлетівся у повітрі, другий горіючи падав вділ. Американський пільот бачив, як один із ворожих пільотів вискочив із парашутом. Два інші ворожі літаки втекли. Це була своєрідна відплата за те, що повільніші МІҐ-и збили в квітні три американські джетові машини, а то два Ф-105 і один Ф-4 „Фантом". Одночасно 29 важких бомбардувальників Б-52, стаціонованих на тихоокеанському острові Гуам, бомбардували незаселений і покритий густими лісами терен в Південному В'єтнамі, де — за вістками розвідки — переводиться концентрація комуністичних повстанських, військових частин у приготуваннях до нового наскоку на сусідні місцевості. Для виконання цієї місії обрано важкі бомбардувальники типу Б-52 тому, що вони всилі перевозити важкі бомби на 750 і 1.000 фунтів з дуже широким засягом. Один з тих бомбовиків загинув під час свого лету на віддалі 2.500 миль з Гуами до В'єтнаму.

Військова влада у Південному В'єтнамі заповідає репресії проти спекулянтів

Десиґнований на прем'єра віце - маршал летунства Нгуєн Као Кі заявив, що він буде прем'єром — всупереч застережень збоку американського амбасадора Максвелла Тейлора та релігійних груп, які воліли б бачити на тому становищі цивільного громадянина. Маршал Кі заповів, що нова військова влада правитиме залізною рукою та не допустить до анархічних опозиційних виявів. Він заповів теж рішучу боротьбу проти господарських спекулянтів і різного типу дефравдантів. Згідно з заявою того військовика — мають вневдовзі розстріляти одного генерала за грошові зловживання.

Астронавти Мек Дівітт і Вайт відїжджають до Франції

Вашинґтон. — Президент Джансон 17-го червня прийняв в Білому Домі астронавтів МекДівітта та Едварда Вайта і відзначив їх золотими медалями. Астронавти передали Президентові американський прапор. Президент несподівано повідомив астронавтів, що він висилає їх вже 18-го червня до Парижа у Франції як висланників доброї волі. З ними мали поїхати їхні дружини та Чарлз Метюз — керівник програми Джеміні, віце - президент Гомфрі і адміністратор Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації Джеймс Вебб — всі три також із дружинами.

Пам'ять Володимира Джуса буде вшанована в першу річницю його смерти

Вест Айсліп, Н. Й. — Члени Українського Інституту, на чолі зі своїм президентом Теодором Джусом та його заступником, Остапом Балабаном, зберуться в суботу, 19 червня 1965 на цвинтарі Св. Карла, щоб в першу річницю смерти Володимира Джуса, основника, фундатора та довголітнього президента Інституту, вшанувати його світлу пам'ять. Місцевий парох української католицької церкви Св. Родини, о. Антоній Кучма, відправить на могилі Покійного панахиду і поблагословить нагробний пам'ятник, що його поставив Теодор Джус. Пам'ять Володимира Джуса вшанувала вже місцева Публічна Бібліотека у Вест Айсліпі. Відкриваючи нову Публічну Бібліотеку, управа її ухвалила вмурувати пам'яткову таблицю з портретом Джуса та написом такого змісту: „Нехай ця таблиця служить як пам'ятка вічної вдячности до Володимира Джуса за його щедрість для цієї громади, що допомогла створити публічну бібліотеку у Вест Айсліпі. Дня травня 18, 1957". Далі ідуть підписи перших кураторів бібліотеки.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

НОВІ ПРАЦІ ДМИТРА СОЛОВЕЯ

Відомий український статистик, дослідник національностевих і культурних проблем в СССР Дмитро Соловей, який живе тепер постійно в ЗДА, опублікував останнім часом ряд праць з української історії і про сучасну московську екстермінаційну політику на Україні, м. ін.: „Василенко, Мілюков і самостійність України в 1918 р.", „Заселювання міст України колонізаторами", „Вороги й винищувачі культурних вартостей України". Усі ці праці є відбитками з журналів „Новий Літопис" та „Вільна Україна", на сторінках яких вони були друковані протягом 1964-65 рр.

ВИСТАВКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ІНСТИТУТІ АМЕРИКИ

Ню Йорк. — В Українському Інституті Америки відбувається тепер виставка праць сорока українських малярів, як також показані колекція картин Миколи Самокиша, найбільшого українського маляра-баталіста, вибрані праці з мистецької спадщини Антона Романчука, ґалерія картин Фундації Грищенка, та ін. Виставка відкрита в час вакацій кожного тижня від вівтірка до п'ятниці між 4-7 годинами вечора. У виставці бере участь сорок артистів малярів із своїми найкращими працями. Виставлено понад 60 картин. До колекції образів М. Самокиша — належить 8 малюнків, переважно з воєнною тематикою. З мистецької спадщини А. Романчука виставлено 15 картин, портрети, краєвиди, акварелі та олія. Виставка буде відкрита аж до 7 вересня ц. року.

ДВАНАДЦЯТА ВИСТАВКА МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія, Па. — Дванадцята Виставка праць слухачів Української Мистецької Студії у Філядельфії відкривається в п'ятницю, 18 червня 1965 р., о 7-ій год. вечора, в залі Дому Студії при 2322 Паплер вул. Вступне слово про працю студії виголосить директор Студії, проф. Петро Мегик. Виставка буде відкрита в п'ятницю від 7-9 веч., в суботи й неділі — 19, 20, 26 і 27 червня ц. р. — від 12 вполудне до 6 веч. На виставці будуть показані праці слухачів із ділянки графіки, різьби й кераміки, рисунку, гуцульської різьби в дереві та малярства.

ТОВАРИСТВО ГРАДУАНТІВ В ДІТРОЙТІ

Дітройт. — Згідно з повідомленням Бюлетеню українських ґрадуантів „Ди Ґраджуейт", в склад управи активного тут Товариства Українських Ґрадуантів" входять: д-р Павло Джуль — голова, д-р Ст. Олексюк — заст. голови, Дон Каралаш — секретар, Гр. Назарек — фін секретар, М. Заяць — скарбник, д-р Мих. Гавриш, д-р М. Строкон, І. Стойко, Марта Віхорек — члени управи. Видають і редаґують бюлетень Товариства: Марта, Михайло й Мира Віхорек.

УСПІХ МАРІЇ ІВАННИ ЛОБАЙ

Бостон, Масс. — Дня 13-го ц. м. в залі „Джордан Гол" Музичного Коледжу „Ню Інґленд Консерваторі оф Мюзік", при урочистій ґрадуації її студентів, панна Марія Лобай, яка була недавно прийнята в члени „Нашенел Мюзік Анер Сосайті Пі Каппа Ламбда", отримала з рук президента Консерваторії диплом Бакалавра музики.

ЯКІВ КРЕТ ПОМЕР

Вінніпеґ, Кан. — Тут помер в неділю 23 травня 1965 року на 81-му році життя Яків Крет. Працював довгі роки як друкар у видавництві „Канадійського Фармера". За молодших років займався також журналістикою. Багато праці вложив у складення великого українсько-англійського словника, співпрацюючи в цьому ділі з д-ром К. Андрусишином, проф. Саскачеванського університету. Англійсько-українська частина того словника, хоч давно готова, не вийшла ще досі друком. Покійний був членом Української Вільної Академії Наук.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

„ДРУЖБА" ПІДШТОВХУЄ НАФТУ З УКРАЇНИ

„Бродівська станція транс-европейського нафтопроводу „Дружба", — повідомляє в „Радянській Україні" з 1-го червня аґенція РАТАУ, — крім основного обов'язку „підштовхувати" нафту перед стрибком через Карпати, стала також наливати її в цистерни для перевезення в Одесу. Тут пальне вантажиться за кордон, зокрема на Кубу.

УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ . . . МОСКОВСЬКІ КНИЖКИ

Рік-у-рік зростають поклади книжок для дітей, — пише „Радянська Україна" з 1-го червня. — У 1964 році, подає часопис за аґенцією ТАСС, тільки у видавництві „Детская Литература" вийшло 659 книжок накладом понад 129 мільйонів примірників. „Пионерскую Правду" одержують у 1965 році 7,5 мільйона юних читачів.

ЧОГО ЩЕ БАЖАЄШ?

„Людина хоче займатися спортом. Будь ласка. Закопали два стовпи, розчистили майданчик. Сітка, м'яч — грайте досхочу . . . Столи для тенісу також можна виготувати власними силами . . . Любителі солов'їних співів можуть посидіти на лавочці. По кілька лавочок, невеличка сцена — ось вам і літній кінотеатр. Оглядайте кінофільми, слухайте лектора, оплескуйте самодіяльних акторів . . . Рибалка нехай бере нехитре приладдя та човен. Чого ще бажаєш? — так радить розв'язувати у Дніпропетровському питання відпочинку спеціяльний кореспондент „Молоді України" В. Творинський (часопис з 28 травня).

Кошти? — запитує далі кореспондент. — Так, справді, гроші на оздоровчі споруди з неба не падають. Щоб мати кошти, треба випускати понад плянову продукцію. Робочі руки? — Суботники та недількики, тобто кожен юнак та дівчина мають потрудитися безплатно в суботи та неділі.

ДОПОТОПНА МАШИНЕРІЯ

Викладач Городенської технічно- професійної школи (Івано-Франківська область) В. Дудак пише 2 червня в „Молоді України", що навчати учнів, особливо слюсарів — нелегка справа. Відповідної матеріяльної основи, крім кількох допотопних машин, в школі немає. Коли гурток з 30 учнів відбуває практику в ремонтній майстерні, то працюють лише вісім-десять, а решта займається чим завгодно.

ЗБОРИЩЕ БЕЗВІРНИКІВ

В Луцькому обласний комітет і товариство „Знання" скликали збори атеїстів, щоб дати їм вказівки, як боротися проти релігії на Волині. (За часописом „Радянська Україна" з 1 червня).

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Призабута Куба

Від січня 1959 року, коли т. зв. „Рух 26-го липня" перевів успішну революцію проти кубинського диктатора Фульженсіо Батісти і владу перейняв адвокат Фідель Кастро, Куба кількакратно ставала центром міжнародної уваги. Було це тоді, як Кастро в несповна рік після приходу до влади заперечив попередні свої заяви і признав, що він марксист-комуніст, — в квітні 1961 року, коли катастрофою скінчився висад у Свинячій затоці півтори тисячі кубинських еміґрантів-революціонерів, і восени 1962 р., коли влаштовування совєтських ракет на Кубі за малим не привело до вибуху нової світової війни. Про Кубу було голосно в міжнародній пресі, але найголосніше в Америці. А втім, протягом останніх місяців ніхто про Кубу та її бородатого диктатора й не згадує. Наче б їх не було.

Очевидно, що в міжчасі назріли у світі інші проблеми, в порівнянні з якими Куба та її диктатор стали малими й незначними. Це — загроза для існування Атлантійського Союзу (НАТО) внаслідок щораз більш драматизованої концепції де Ґолля „европейської Европи"; це — зведення до нуля реальної вартости Об'єднаних Націй через 20 років після їх заснування; це — розлам у міжнародному комуністичному русі й криза в СССР. Але гостро актуальною проблемою став В'єтнам, як реальна загроза не тільки „льокальної", але й „великої" війни.

Однак Куба і Кастро існують. Що більше: заходи Америки щодо політичної й економічної ізоляції Куби збанкрутували, бо вона включилася в концерт комуністичних країн і торгує не тільки з ними, але й з Канадою, Британією, Еспанією і деякими іншими західніми державами. Диктаторський режим Фіделя Кастра скріпився і відмежував себе від зовнішнього світу муром, через який, наприклад, не видно причин, чому раптом зник тамошній господарський диктатор, Ернест „Че" Ґевара. Сам Фідель Кастро, хоч має тільки 39 років, став уже для кубинців напівмітичною фігурою, яка час від часу виринає в якомусь містечку й виголошує кількагодинну промову. Куба і Кастро є надалі реалітетом, як центр шпигунства й експорту комуністичної революції. Від тижнів ЗДА, Організація Американських Держав і посередник від генерального секретаря ОН У Танта вживають заходів, щоб створити нову владу в Домініканській Республіці. Але наче забулося, що революцію насправді затіяли там емісари з Куби, і що подібні революції будуть спалахувати в латиноамериканських країнах, поки існуватиме комуністичний режим на Кубі. Це — боляк, який сам собою не зникне. Про Кубу „забули", але вона напевно себе пригадає.

Репатрійовані... репатріюються

Точно десять років тому на терені Арґентини й інших південноамериканських країн розгорталася широка організаційна і пропаґандивна репатріяційна акція, ведена експозитурами й агентами осавленого східньоберлінського „Комітету за повернення на родіну". В результаті цієї акції з Арґентини й інших країн виїхали в 1955-1957 роках до СССР, зокрема на Україну, десятки тисяч збаламучених людей, залишаючи доробок багатьох років важкої еміґрантської праці — землю, доми, підприємства, а то навіть й родини.

Минуло декілька років, і до арґентинської амбасади в Москві та до залишених родин в Західній гемісфері почали напливати розпачливі листи репатріянтів із закликами - благаннями „рятувати їхні душі", допомогти повернутися назад в Південну Америку, звідки вони виїхали в надії знайти щасливе й достатнє життя в країні свого походження. Протягом останніх років кільканадцятьом родинам й окремим особам пощастило вирватися з СССР, але кількість ре-патріянтів безупинно росте, і наприкінці мин. року в арґентинській амбасаді в Москві зареєстровано вже 4 500 родин, приблизно 18-000 осіб, головно українців, які бажають виїхати з СССР.

У квітні ц. р. постав в Буенос Айресі новий, уже місцевий „Комітет за повернення арґентинців, що перебувають в СССР, до Арґентини". До комітету ввійшли, крім численних арґентинських політичних і громадських діячів, також представники різних національностей — українців, поляків, латвійців, естонців, литовців та інших. Новостворений комітет поставив собі головним завданням, з одного боку, заходи перед урядовими чинниками в справі видобування зневірених репатріянтів із Совєтського Союзу, а з другого — фінансову й іншу допомогу тим, що хочуть вернутися в Арґентину.

Так закінчилася ведена колись під гаслами „волі" й „раю" совєтська людоловна акція, яка тисячі еміґрантів зруйнувала матеріяльно, а багатьох з-поміж них загнала у могилу. Єдина користь з цього важкого досвіду та, що багатьох наших людей вона вилікувала раз назавжди з комуністичного чи то совєтофільського дурману.

ДЕ ҐОЛЛЬ У НІМЕЧЧИНІ

Мюнхен. — 11-12 червня перебував у Бонні, столиці Німецької Федеративної Республіки, французький президент де Ґолль з своїми головними міністрами. Ці відвідини відбуто згідно з договором приязни, що був укладений між урядами Франції та Німеччини в 1963 році. Уряди обох держав умовилися переводити час від часу консультації для обговорення політичних, економічних і культурних справ, що заторкують інтереси цих країн.

Підписаний у січні 1963 р. де Ґоллем і тодішнім головою уряду Німеччини Аденауером договір приязни мусів перейти тяжкий іспит протягом короткого часу. Сталося це не з вини німецького уряду.

Політика Німеччини (в цьому згідні всі партії) прямує до створення об'єднаної Европи — на полі господарському, політичному та військовому. Німці хочуть прилучити до Европейської Господарської Спілки шість держав, також вільні европейські країни, зокрема Англію. Уряд Німеччини уважає, що така об'єднана Европа була б рівнорядним партнером для ЗДА і, з другого боку, міцним заборолом проти можливого натиску Москви.

Зовсім інші пляни щодо Европи має президент де Ґолль. Його ідея — „незалежність Франції", при чому він постійно підкреслює цю „незалежність" від Америки. Деякі кроки де Ґолля в політиці відносно комуністичних держав викликали невдоволення і гостру критику в Німеччині. Отже де Ґолль мусів старатися під час своєї візити в Бонні розвіяти сумніви, турботи й недовір'я, що створилися серед німців. Чи це йому вдалося?

В одній німецькій газеті напередодні приїзду де Ґолля до Бонну була надрукована карикатура: до Німеччини в'їздить на тріюмфальному возі де Ґолль і бачить всюди вивішені британські прапори з написами: „Хай живе королева!" Де Ґолль прибув до Німеччини після недавніх відвідин Єлисавети I, де її захоплено зустрічали уряд і громадянство.

Де Ґолля зустріла німецька преса холодно, а прем'єр Ергард у привітальних промовах не раз натякав на розходження між урядами Німеччини й Франції.

Розмови між де Ґоллем та Ергардом відбувалися віч-на-віч. Міністри закордонних і військових справ відбували свої наради окремо.

Перед від'їздом де Ґолля, до преси було подане офіційне звідомлення, в якому зазначено, що уряди Франції і Німеччини узгіднили справу скликання европейської „конференції на вершинах" для політичного об'єднання держав Европи.

Можна думати, що де Ґолль в інтимних розмовах з Ергардом дав згоду на таку конференцію, хоч це йде проти його загальних політичних плянів. Однак, коли це було опубліковане, то французька делеґація повідомила, що справа конференції на вершинах вимагає ще дальшого обговорення і консультації між членами Европейської Господарської Спілки.

Цей інцидент не перешкодить дальшим зустрічам між головами урядів Франції та Німеччини. Однак ця пригода вказує на те, що партнери говорять „різними мовами". Уряд Німецької Федеративної Республіки хоче дружби з Францією, але не бажає йти слідом за де Ґоллем у його „антиамериканізмі". Недарма перед візитою де Ґолля в Бонні прем'єр Ергард літав за океан, де його вшановано почесним докторським титулом, і при тій нагоді відбув нараду з президентом Джансоном.

П. А.

ТАК ОТ ДЕ РАЙ!

„Рабочая Газета" з 26 травня подає розмову з начальником управи побутового обслуговування Києва Василем Апостоловим. Начальник розказує про „службу хорошого настрою":

— Тепер, за прикладом ленінградців, почали ми шити одежу після однієї примірки. Раніше кравець на першім примірюванні прикладав, на другому — уточнював, підганяв, допасовував, а тут зразу ж точний крій!

А що буде завтра, післязавтра? Начальник Апостолов каже:

— До 50-річчя жовтневої революції буде закінчене будівництво „будинку побуту", єдиного в країні. В просторій п'ятиповерховій будівлі буде скупчено близько півсотні послуг: косметичні, манікюрні і педикюрні кабінети, голярня, чоловічих сорочок, направи взуття і т. ін. Поки одежа буде чиститися, можете скупатися, поголитися, підстригтися, зробити манікюр, масаж, відвідати косметичний кабінет. Якщо голодні, до ваших послуг каварня, а якщо втомилися — можете відпочити, подивитися на реклямні фільми...

Наприкінці Апостолов повідомив киян, що на „Пушкінській вулиці працює ательє направи модерного взуття „Каблучок". Такого, сказав він, немає в Европі. Це єдина майстерня, де можна направити будь-яке взуття. Тут відвідувачі не товпляться, — вони сидять за столиками, а приймальники замовлень самі підходять до них".

ІЗ ЗЕЛЕНИМИ ПОГОНАМИ

Я відчув, що перебуваю на кордоні, — пише спеціяльний кореспондент „Молоді України" (часопис з 28 травня) про Н-ський контрольно-перепускний пункт. З тексту видно, що йдеться про кордони над Балтійським морем.

Спеціяльний кореспондент говорить, що майже всі прикордонники, які носять зелені погони — це партійці та комсомольці, і лише п'ять — позапартійні. „Тут з рекомендацією в комсомол не поспішають: Треба вивчити людину на кордоні".

О. Залеський

МУЗИКА І ПОЛІТИКА

Врешті Київ спромігся на підручник історії української музики: **Нариси з Історії Української Музики, част. I. „Мистецтво", Київ 1964.**

Його авторами є чотири жінки: Лідія Архимович, Тетяна Карищева, Тамара Шеффер і Анісія Шреєр-Ткаченко.

Перший підручник історії української музики Миколи Грінченка, що появився друком 1922 р. в Києві (перевиданий в 1961 р. Українським Музичним Інститутом у Ню Йорку), зник з книгарських полиць, бо з огляду на „націоналістичні ухили" не підходив до напрямних „партії і уряду". „Нариси з історії української музики" В. Довженка (Київ 1957) і М. Гордійчука „Українська радянська музика" (Київ 1957) займаються тільки „радянською" музикою, а останній підручник чотирьох жінок має за ціль представити розвиток української музики від найдавніших часів аж по сьогодні.

Перша частина „Нарисів" охоплює період до „жовтневої революції" так докладно щодо часу, що навіть творчість К. Стеценка, Я. Степового і М. Леонтовича поділена тут на два періоди: в першій частині обговорено їхню працю і творчість тільки до „жовтневої революції", а другий період має бути обговорений у другій частині. Немає тут також згадки про Л. Ревуцького, М. Вериківського, П. Козицького, С. Людкевича, В. Барвінського, Ф. Колессу та інших, що жили й працювали вже в добі перед революцією. Це вперше зустрічається в історії такий поділ музичних епох, залежно від політичних змін, хоч мистецька творчість одиниць не пов'язується з суспільним ладом держави чи народу, хібащо творців для цього змушено.

У першій частині є такі розділи: Коротка характеристика музичної культури Київської Руси; Народна творчість (календарний цикл українських народних пісень, думи, історичні пісні, танці, народні інструменти, революційні пісні, радянська народна пісня; Українська професіональна музика до кінця 18 сторіччя (братські школи, М. Дилецький, шкільний театр, кріпацькі капелі і театри); Українська професіональна музика 19 стол. (музичне життя міст, музична освіта, музичний театр, українські композитори 19 стор., українська професійна музика кінця 19 і початку 20 стор.).

Матеріялу зібрано й опрацьовано достатньо, є багато нотних прикладів та ілюстрацій, підхід до творчости авторів досить речевий і безсторонній, тільки забагато „політики", яка з мистецтвом немає зв'язку і не повинна на нього впливати. Ролю „старшого брата" нав'язується при кожній нагоді, щоб підкреслити його значення і вплив, навіть там, де він і не слідний, а проминається імена немилих осіб, які таки треба було назвати в ім'я історичної правди.

У згадці про історичну народну пісню „Чайка", яка є „алегоричним образом зруйнованої ворогами України", немає згадки, що цю пісню приписують гетьманові І. Мазепі, але зате на ст. 44 читаємо: „в історичних піснях 18 сторіччя прославляється російське воїнство, полководчеський талан Петра I..., а частина пісень викриває зрадника народу гетьмана Мазепу".

От і зрозуміло, чому при пісні „Чайка" поминено його ім'я. Шкода тільки, що автори не подали пісень про того „зрадника". У народній пісні „Гей не дивуйтесь, добрії люди", замість слів „множество ляхів пропало", подано „множество шляхти пропало". Таку зміну тексту історичної пісні зроблено, мабуть, для того, щоб приподобатися „демократичним" полякам.

При збиранні і вивченні української народної музичної творчости, твердять автори „Нарисів", відіграли передову ролю російські композитори: Глінка, Даргомижський, Сєров, Мусорґський та інші (ст. 81). Але вже кількома рядками нижче вони признають, що „найбільш значним явищем у галузі запису і гармонізації української пісні на початку 19 сторіччя були видання текстових пісень у збірниках М. Максимовича у 1827 р.". Отже, передової ролі не міг тут відіграти ані Глінка, що мав у часі видання збірників Максимовича 23 роки життя, ані Даргомижський, що мав 14 років, ані Мусорґський, якого тоді ще й на світі не було.

„Коли Україна з допомогою великого російського народу перетворилася на квітучу індустріяльно - колгоспну державу... поставали нові народні і авторські пісні, як „Мы дети тех, кто выступал на бой с Центральной Радой". З тексту пісні й видно, що „на бой" виступав „великий російський народ", який перетворив Україну в „квітучу державу". Розуміється, що в „квітучій державі" народ складає вже не сумні, тужливі, а веселі, радісні й бадьорі пісні, щось вроді: „Ой у полі, ой у полі, трактор землю крає, на тракторі дівчинонька бровами моргає"... Або: „Світить, світить сонце, жайворонок в'ється, як радісно, мамо, аж серденько б'ється".

„Радісні, широкі й могутні пісні складає радянський народ про Комуністичну партію і комсомол, про вільне й щасливе життя: „конституція — радість і щастя, це нам партія дала, і про нас лине слава крилата, і по світу лунає хвала". Такими „перлинами" переткана вся ця праця, що є спробою хоч у деякій мірі задовольнити величезний попит на літературу з історії української музики збоку молоді, студентства і широких мас, які цікавляться музичним мистецтвом і прагнуть підвищити свій культурний рівень, як пишуть авторки на початку книжки. Тяжко буде задовольнити цей попит, беручи до уваги, що книжка появилася накладом „аж" 3 тисячі примірників, тоді як за „Радянською Україною" з 1 листопада 1964 р. шкіл на Україні, у яких вчать музики, є 29.918. А з цих трьох тисяч примірників добра половина піде, напевно, за кордон для пропаґанди „радянської музичної культури".

Не пишуть авторки також, чому „перші публікації більшости творів українського музичного мистецтва здійснювалися в загальнодержавних культурних центрах: Москві і Петербурзі". Бо ані за білих, ані за червоних царів в Україні друкувати їх не дозволялося.

„Музичне життя в Росії та на Україні розвивалося в основному в єдиному річищі". Ні, шановні авторки, щоб зазначити історичну правду, треба було написати, що це річище плило в Росію з України, і цим річищем спроваджувано з України співаків, музик і композиторів, які мусіли творити основи для розвитку музичної культури Московщини. А ними були: М. Дилецький, Г. Головня, Г. Сковорода, М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель і сотки інших співаків, диригентів та композиторів.

Не знаю, де авторки вичитали, що Т. Шевченко „гаряче протестував проти лібералізму та буржуазного націоналізму" (ст. 148).

При обговоренні творчости С. Воробкевича подано, як приклад, його „Огні горять" —сольоспів для баритона з фортепіяновим супроводом, коли в дійсності цей твір для чоловічого хору, а переробка для сольового голосу належить комусь, що приховався під псевдом С. Карпатський, і зовсім не відповідає стилеві С. Воробкевича. У симфонії Колачевського „відчувається вплив демократичних ідеалів свого часу". В чому чи як відчувається — автори не подають.

Творчість М. Лисенка, — пишуть авторки, — спирається на досягненнях російських комозиторів: Глінки, Мусорґського та інших, немов би М. Лисенко не знав світової музичної літератури і мусів спиратися тільки на російських композиторах. Як воно не було в тодішніх часах, але залізної завіси ще не існувало.

„Умови соціяльного і національного гніту позбавили можливости вільної творчости Дениса Січинського", — виплід фантазії авторок. „До кращих романсів Я. Лопатинського належить романс до слів Пушкіна (у перекладі) „Я вас любив", — хіба тому, що це слова Пушкіна, бо в дійсності інші пісні Я. Лопатинського, хоча б пісня до слів Лесі Українки „Горить моє серце", куди характеристичніша для його творчости.

Та не зважаючи на всі ці й інші „неточності", спричинені партійними вимогами, названа книжка є вартісною працею і, якщо б її очистити з „московського сміття", а залишити тільки суттєвий матеріял, вона сповнила б своє завдання.

У передмові зазначено, що в другій частині буде поданий короткий покажчик основної літератури без видань, що стали бібліографічною рідкістю і тому, мовляв, недоступні для широкого читача. Автори, мабуть, не хочуть признатися, що цих джерельних творів є не дозволено їм згадувати.

З НАШИХ БУДНІВ

ПОКРИВДЖЕНЕ ЖІНОЦТВО

— Ви, пане письменнику, абсолютно замало пишете про нас, жінок! — заявила мені без обиняків достойна пані докторова на „Свяченому" нашого відділу СУА. — Бачу, взоруєтесь на тих панах із Шевченківського Комітету, котрі в нечуваний спосіб злегковажили собі українське жіноцтво під час відкриття пам'ятника нашому Генієві... А тим часом це ми, жінки, робимо сьогодні „гедлайнс" українській справі! Ось вам кілька прикладів, прошу: який рух зробила в політичному секторі доктор Марія Клячко, це всі знають...

— Ой, зробила, зробила!

— А пані Софія Наумович у ділянці жіночої моди?

— Ой, не кажіть!

— Або Віра Вовк у ділянці літератури: це ж вона єдина репрезентувала українське письменство на з'їзді ПЕН-Клюбів у Стокгольмі!.. Та й навіть маленька, 11-літня Юліяна Осінчук своїм несподіваним виступом на концерті в Карнеґі Гол примусила і таку газету, як „Ню Йорк Таймс", присвятити їй, українській дитині, новинку! А чим ви, панове-мужчини, можете похвалитись?

— Якщо йде мова про політичний сектор, — почав я обережно, та в цей момент достойна пані докторова затріпала ручками, а все красне жіноцтво, при столі присутнє, підняло такий шум, що мене зразу заткало.

— Тааак, якщо йде про політику, — іронічно посміхнулась інша пані докторова, — то ви можете записати на своє конто хіба цю, з дозволу сказавши, громадську нараду в Централ Плаза, що скомпромітувала нас в очах усіх, навіть нюйоркської поліції! Чи ж то гарно, скажіть, що люди з науковими титулами, доктори і магістри з Ню Йорку та з Філядельфії, скакали один одному до очей, мов когутики, і шарпалися за дурний мікрофон?.. І ви це називаєте політикою?

— Не знаю, — кажу, — прошу пань, як там воно дійсно було, я сам на ту нараду не ходив, алеж мене поінформовано, що й деякі пані взяли активну участь в шарпанині за мікрофон...

— Неправда, не може бути! — загомоніло кругом жіноцтво.

— Розповідали мені очевидці, — продовжував я, — що якась войовничо настроєна матрона заатакувала навіть Богу духа винного професора Паливоду, кинувши йому в обличчя страшне обвинувачення: „Ви нас деморалізуєте! Ви нас розкладаєте!"

О, горе! Я думав обернути в жарт цілу аферу, яка вже й так забагато напсувала людям крови, а мої дорогі пані взяли це наповажно й образилися! Не дивлячись на партійні, ідеологічні, релігійні погляди та переконання, стали солідарно одним фронтом в обороні доброго імени української жінки і — не допустили мене більше до слова! Ой, Боже! Чого доброго, ще й не дадуть мені звання почесного члена Союзу Українок Америки!

ІКЕР

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

СВОБОДА SVOBODA
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі направляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши задресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

С. Риндик

НА УХОДАХ

(Образки)

(1)

I. Яків Шумигай

Від самого початку війни з Гітлером у кожному оперативному звіті Москви повідомлялося про розгром „німецьких банд" і про остаточне знищення ворога, дармащо бої, такі катастрофальні для німців, безупинно й швидко переміщалися на схід, а не на захід: географія воєнних операцій свідчила, що москалі просто тікають. І ніхто не вірив, що тікають від знищених німців. Заразом усюди відбувалася евакуація і безоглядне нищення всякого майна та масові розстріли і палення „ворогів народу" разом із в'язницями.

Установи, партійні організації і діячі зривалися з місця і гнали на зламану голову на схід.

Яків Шумигай, визначний урядовець, бачив, що доля Москви припечатана, і не мав найменшої охоти тікати кудись у безвісті, без надії повернутися до рідної хати. Але мусів був евакуюватися, бо інакше — куля на місці! Спакував, що міг, і виїхав разом із іншими урядовцями. І аж за кілька днів, коли з цілою установою опинився на „запасних путях" якоїсь запропащеної станції, без найменшої можливости вибратися звідти, бо всюди були страшні запори і безладдя, Шумигай набрався відваги й непомітно втік. Швидко відбився від залізниці і бічними, собачими стежками подався назад.

Обминав міста і села,
Кожну хату й двір,
Від байраку до байраку
крався, наче звір.

Пробираючись отак сам-на-сам, чи день, чи ніч, багато думав і багато передумав.

— Були ми під татарами, були під ляхами, були під москалями. Годили їм сімсот років. Навчилися пристосовуватись до кожного пана. Пристосуємось і до німців. Пристосовання — основний закон біології.

А передумавши це саме ще багато разів, додав:

— Другий закон біології каже: кожного окупанта кінець-кінцем бере дідько, небезперемінно і назавсіди. Тож чекай, а до того часу нема чого задирати догори голову і вдавати із себе борця за свободу. Пристосовуйся і жди, а біологія своє діло зробить сама.

Ці слова відносились безпосередньо до самого Шумигая. Вони були відповіддю на давноминулі юнацькі мрії. Ці мрії засіли скромно десь у куточку пам'яті і від часу до часу подавали звідти свій тихий і безнадійний голос. І тепер вони нагадали про себе. Колись, під час революції, Шумигай призвичаївся був уважати себе за національного героя або щонайменше за борця за волю України, хоч не використав ані одної нагоди стати ним на ділі. Був захоплений універсалами Центральної Ради, співав патріотичних пісень разом із іншими завзятцями, а в пісні „Закувала та сива зозуля" виконував із неповторним мистецтвом ролю соліста. Як відомо, в цій пісні наш славний композитор вивів хлопців-молодців, що плакали й гірко ридали в турецькій неволі, свою долю проклинаючи. Щоб їх визволити, брати-запорожці пустилися в море на своїх байдаках:

По синьому морю байдаки під
вітром гуляють, —
Братів щоб рятувати,
запорожці чимдуж
поспішають.

Ці слова вскакують у пісню з найвищого тону. Треба крикнути. А крикнути і попасти в тон може тільки справді відважний співак. Тому Яків Шумигай, що виконував це сольо бездоганно, мав повне право зачисляти себе до героїчних натур.

Але коли большевики відновили московську окупацію України, Шумигай перелякався, притих і знітився. Довго рятував свою невинність перед москалями тим, що держався правила: „ і я не я, і хата не моя". А потім почав помалу пристосовуватись. Нова форма окупації вже з перших днів показалась безмірно тяжчою від царської. Особливо для Шумигая. Влада одержала від Леніна точні відомості, що Бога нема, а від Маркса додатково довідалась, що „релігія — опіюм для народу", і проголосила нещадну боротьбу з нею. Насамперед позакривала всі духовні школи. А Шумигай якраз учився в духовній семінарії. Треба було не тільки покинути науку, а й позатирати за собою всі сліди і всі знаки, що вчився на попа. Ще ласка Божа, що сам не походив із духовних. Тільки дід був колись за титаря при церкві, а батько за ключника. Але ці факти вдалося скрити.

Тікаючи отак де байраками, а де чагарниками, де облогами, а де іншим пустопіллям, Шумигай мав час багато чого пригадати з підбольшевицького життя. Раз-у-раз приходив до думки, що й у самому місті, куди простував, доведеться ховатися від людського ока. Не від німецького, а від місцевого. Люди пам'ятають чи пригадають собі, як він пристосовувався до „товаришів", а пристосовуючись, принатурювався до них, приподоблювався їм і навіть не раз перекидався в товариша. І можуть знайтися такі, що дадуть відповідні інформації німцям. Із перспективи двадцяти років колишній прихід большевиків здався навіть не таким небезпечним, як теперішня німецька навала. Тоді Шумигай змінив тільки свій підпис. За царя підписувався троссловом: „Іаков Исаакієвич Шумигай", обминаючи тверді знаки, бо тодішня молодь була дуже революційна і дратувала жандармерію, чим тільки могла, особливо зневагою твердого знаку. Його дід Авраам напав був на думку відновити в роді Шумигаїв родословну лінію біблійних праотців — Авраама, Ісаака, Іакова, Іосифа і т. д. — назвав свого сина Ісааком та настояв на тому, щоб унука охристили Іаковом. Ця ідея дуже сподобалася Якову, і він іще з малих літ повзяв твердий намір свого майбутнього сина назвати Іосифом, на честь Іакового сина, запроданого до Єгипту.

Але під большевиками ці старожидівські сантименти відразу зникли з побожного серця Якова, і він викинув „Ісаака" і заразом перемінив прізвище на московський лад — „Иаков Шумигаев", а свого можливого наслідника вирішив назвати „Марленом", на честь Маркса і Леніна. Тільки Марлен не прийшов на світ, дармащо його передбачливий батько раз-у-раз вінчався в ЗАГС'і. Правда, від тих безнастанних вінчань мусіли були прийти якісь наслідки, але ті наслідки заповняли, в образі безбатченків і безматченків, кадри безпритульних та провадили тяжку боротьбу за життя під мостами і по інших неспасенних вертепах, де творили праобраз майбутнього комуністичного суспільства.

— Як воно буде під німцями, то побачимо. Не буду наперед ламати собі голову.

СИМВОЛИ МОГИЛ

(З приводу посвячення пам'ятника на могилі М. Фоменка)

У неділю 20 червня на цвинтарі в Бавнд Брук відбудеться посвячення пам'ятника на могилі Миколи Фоменка. Українські мистці, музики, студенти, громадяни й ближчі друзі покійного зложилися на споруду пам'ятника на могилі цього видатного українського музики. Нарис пам'ятника зробив Сергій Литвиненко, що вже також спочиває на тім самім кладовищі, недалеко Фоменка. Того дня правиметься панахиду й на його могилі.

Швидкість зростання українського пантеону в Бавнд Брук набуває справді американського характеру, сум огортає нас. Скільки гарних, талановитих, людей відійшло цих останніх років, і скільки з них були ще й видатними нашими українськими діячами. Часто були вони й людьми, що символізували собою певні складові частини українського суспільства. Такого значення набуває для нас і постать Фоменка.

Зосереджені довкола УНР, гетьмана та Петлюри, свідомі українські сили або знищено в Україні, або відійшли вони у боях на еміграцію. Була це, здебільша наша інтеліґенція й перед нею, як і перед кожною еміграцією повстало зовсім справедливе питання: чи залишилися ще в Україні сили до відродження?

Люди, подібні до Фоменка, дали відповідь на це питання. Микола Фоменко походив з робітництва, він здобув музичну освіту вже в совєтських умовинах. Тому для нас він вже приклад новішої формації української інтеліґенції. До його послуг, у підсовєтських умовинах, була перевага „пролетарського походження" Як не він сам, то люди того походження, були вдячні за те додатне, що прийшло до їх життя після революції: синові робітника, чи селянина, стало легше здобувати освіту, майже замкнену для них за часів царської Росії. Формально ніщо не стояло їм на перешкоді, крім невеличкого: вони були українці. Різниця менше помітна у замкнених обріях села чи коло робітничого варстату. Але одразу кидається вона у вічі на т. зв. „культурному фронті". Загальне обмеження свободи думання й творчости набуває кубічної потуги у житті ще й національного гноблення роду. І ось на очах цих нових людей відбуваються чистки й знищення кривавовідданих комунізмові скрипниківців та хвильовистів. Один по одному йдуть на катівні і Шумський, і Чубар і Гринько. Тільки ця невеличка прикмета причетности до України, а як багато важить вона у житті навіть отих „стовідсоткових" комуністів. І „нова совєтська інтеліґенція" починає усвідомлювати свою приналежність до України, як небезпечну, але важливу й шляхетну.

Чому „Патетичну сонату" заборонено українською мовою в Березолі, а дозволено в Москві, в Камерному? Чому пісня на слова російського автора одразу отримує всі потрібні дозволи, а із словами українського поета потрапляє до карантини: чи він не „сяде", незабаром, оцей поет? А, як „сяде", то горе й композиторові. Фоменко не політик, не „активіст", але гноблять його від того не менше. І так, поступово, спостереження перетворюються, на переконання. Совєтське життя переусвідомлюється, як підсовєтське. Це потверджене голодом. Голод 1933 був тим роком перелому, що розвіяв рештки ілюзій, проте, терор приборкав активний протест.

Чи були ті ілюзії взагалі? Хіба ілюзії можливости співіснування, підсилені конечністю того співіснування. Зовсім без них, годі було б жити. Треба було жити й чекати на час остаточної відповіді. І той час прийшов.

Коли одного російського „музичного генія", що приїхав на концерти до ЗДА, спитали, чи не волів би він лишитися тут, в Америці, обіцяючи легко полагодити все, „геній" відповів: „передусім, це було б не чесне".

Подібне питання повстало й перед Фоменком. Після щасливого пережиття всіх терорів, не заповідалося йому ніяких небезпек, а тільки пошана, як „радянському майстру". На музичну кар'єру закордоном він не розраховував і знав, що виїздити — це напівпрощатися із найдорожчою для нього музикою, і не все зустрінем людину, яка любила б її, як Шуберт. Питання Фоменкові було, чи не волів би він лишитися там, з совєтами? І Фаменко відповів також: „передусім, це було б нечесне". Позиції Конотопу й Брянська.

...Вони були, є й будуть протилежні, доки є Київ і Москва. Український інтеліґент і український селянин, і український робітник усе станутьпо боці Конотопу. Для Литвиненка, Фоменко був наявним доказом тяглости ідеї й дії та запевненням недаремности власних зусиль і жертв. Пам'ятник скульптора музиці, це неначе потиск рук двох формацій української спільноти, що запевнює нас, що ми одне, і що так буде й надалі.

Направду, навіть цвинтарні думки можуть підбадьорювати, коли згадуємо справжніх, добрих людей.

С. С.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Шевченківська Конференція у Вашинґтоні

Наукові установи міста Вашинґтону — Вашинґтонська Група Української Вільної Академії Наук і Вашинґтонський Осередок Наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка цього року вшанували пам'ять Т. Шевченка спільною Науковою Шевченківською Конференцією. На Конференції прочитано дві доповіді.

Проф. П. К. Ковалів виступив з доповіддю на тему: „Роля Т. Шевченка у формуванні нової української літературної мови". Ось її резюме, зроблене самим доповідачем. „У совєтському літературознавстві, на підставі політичної теорії Сталіна, створено цілу систему вчення про штучний „Полтавсько-Київський діялект", який нібито ліг в основу української літературної мови. На цьому ґрунті побудовано культ Шевченка як „творця, основоположника, реформатора" нової української мови. На цю тему появилися статті і окремі книжки Ф. Жилка, В. Ільїна, В. Ващенка, П. Плюща, І. Білодіда та інших.

Але останнім часом виникло інше питання, яке поставив проф. К. Кисілевський у своїх діялектологічних дослідах, питання, чи Шевченко дійсно користувався з південно-східнього діялекту (не „Полтавсько-Київського діялекту", якого не існує) чи може тільки з Звенигородської говірки, яку він знав найкраще. Цьому питанню К. Кисілевський присвятив статтю „Ізоглоси Звенигородщини і Шевченкова мова", де доводить, — що саме звенигородська говірка виросла в Шевченкову мову, і виставляє досить переконливі аргументи.

Кисілевський стверджує, що Шевченко з молодих років завжди вживав тих самих мовних особливостей своєї говірки, і на базі своєї говірки оформив тодішню літературну мову України.

Кисілевський стверджує також, що Шевченко не міг вирішувати складної проблеми літературної мови, хоч і прагнув запровадити її в школі. Реформаторами і нормалізаторами мови можуть бути тільки вчені мовознавці.

Звідси випливає висновок, що діялектною основою мови Шевченка, як і кожного письменника і поета, є його рідна звенигородська говірка, фольклор. Він не був ученим мовознавцем, щоб вивчати говори української мови і на їх базі будувати літературну мову України. Заслуги Шевченка неперевершені як поета, мистця, творця різних стилів, поетичних форм та взагалі засобів його поетичної ляборатрії, яких не міг дати ніхто інший з його попередників і сучасників. Про це яскраво свідчить „Словник мови Шевченка", що недавно вийшов у двох томах у Києві.

Тому заслуги Шевченка полягають у тому, що він майстерно ввів елемент своєї говірки в літературну мову і тим оформив її, створивши основи для дальшої літературної творчости, для дальшого розвитку української літературної мови". Такими словами резюмує зміст своєї доповіді сам доповідач — проф. П. К. Ковалів.

Як відомо, проф. І. Огієнко додержується трохи іншого погляду. Він стверджує, що Шевченко свідомо уникав дрібно-говіркових місцевих виразів Звенигородщини, що Шевченко мав змогу чути українську мову з усіх її земель, що Шевченко знав напам'ять збірники пісень М. Максимовича і Лукашевича, що Шевченко був критичний у виборі свого мовного матеріялу, що в справах мови на Шевченка мав добрий вплив П. Куліш, Шевченко був творцем української літературної мови. Ці думки висловлені в праці митрополита Іларіона (проф. І. Огієнка) „Граматично-стилістичний словник Шевченкової мови" (Вінніпеґ, 1961).

Другу доповідь на тему „Т. Шевченко і Айра Олдрідж" прочитав Д. М. Корбутяк. Докладно простудіювавши біографічні матеріяли, спомини сучасників, листування Шевченка та англомовні матеріяли про славнозвісного негритянського трагіка Айру Олдріджа, доповідач живо і яскраво розповів про взаємини між двома великими мистцями, про їх приязнь і про велике захоплення Шевченка грою славного артиста, чудового інтерпретатора Шекспірівських героїв. Доповідач процитував цікаві спогади М Мікешина та К. Толстої-Юнге. В кінці своєї доповіді Д. Корбутяк подав ширші відомості про Айру Олдріджа.

Треба зазначити, що трохи інший варіянт своєї статті на цю тему Д. М. Корбутяк опублікував англійською мовою в одному з американських журналів. Бібліографи англомовної Шевченкіяни повинні включити цю цінну працю в свої огляди. Праця Д. Корбутяка опублікована під таким заголовком:

Demetrius M. Corbett. Taras Shevchenko and Ira Aldridge. "The Journal of Negro Education." Volume XXXIII, Spring 1964, Number 2, pp. 143-150. Цей журнал-квартальник видає Говардський університет у Вашинґтоні. На жаль, в недавно опублікованих оглядах англомовної літератури про Шевченка наші бібліографи не відзначили цієї праці Д. Корбутяка.

П. Ю.

Перший український День Матері в Гілсайді, Н. Дж.

Діти, які брали участь у Святі Матері в Гілсайді. В першім ряді: Євген Кухта, Юрчик Питван, Керин Павлик, Миросьо Питван і Денис Максимович. Другий ряд: Пемела Стахура, Кетерин Павлик, Михайло Шпигульський, Андрій Шмуляк, Михайло Шмуляк, Христина Баудин і Пемела Рутина. Третій ряд: Розалія Назар, Володимир Сиваник і Зірка Дідух, які провадили навчання.

7-го травня 1965 учні при Школі Українознавства 43-го Відділу УНСоюзу в Гілсайді влаштували Свято Матері в даром відданій для навчання публичній школі Гарден Люкер при Ліберті Аве.

Програму розпочато спільним привітом „Матусене Свято". Відтак виголошено два реферати. Український виголосила ЗіркаДідух, а по англійськи п. Розалія Назар. Обі вони провадили навчання української мови в нашій школі.

Потім учень Михайло Шмуляк віддеклямував вірш „Матері піонірці", а його сестричка Андрія віддеклямувала віршик „Найдорожчій Матусі"". Юрчик Титван віддеклямував „Матері", Катруся Павлик „Моя Мамуся", Керин Павлик „Маленька доня - мамі", Євген Кухта — „Найдорожчій мамі", а наймолодші учні Миросьо Питван і Денис Максимович „Моїй Мамі". Всіх виконавців родичі і всі приявні нагородили рясними оплесками.

В другій частині програми виставлено сценку „Найкраще слово", в якій брали участь: Михайло Шпигульський як учитель та Христина Баудин, Пемела Стахура, Михайло Шмуляк, Шерен Тітс і Пемеля Рутина — як учні. Сценку закінчено піснею „Ой, яка то добра мати".

На закінчення всі діти провели спільно молитву, прохаючи у Всевишнього щасливої долі і многоліття для своїх матерей. Присутні були глибоко зворушені цим дитячим виступом. Це вперше в історії Гілсайду вони мали змогу бачити своїх дітей на сцені і слухали їх виступів в українській мові.

Належить підмітити, що Школа Українознавства в Гілсайді існує коротко. Її заложив і веде місцевий Відділ Українського Народного Союзу ч. 43, заснований в минулому році покійним і невіджалуваним Володимиром Пришляком. Після його смерти школою опікувалася його доня Дзвінка Пришляк, а тепер секретар Відділу Володимир Сиваник при помочі вчительок школи Розалії Назар і Зірки Дідух. Школа має 29 дітей і старається притягнути більше. За прикладом Гілсайду повинні піти всі українські громади, де ще немає ніякої нашої організації і нема школи українознавства для наших дітей.

В. С.

УКРАЇНІ

Ти мені ввижаєшся у всьому,
Ти зі мною скрізь,
де б я не був —
Я тебе плекаю в серці
свому —
В сплесках хвиль,
у шелесті дібров.

Ти мені волошкою
з'являлась,
В Австрії, під Віднем,
у житах,
Ти мені блакитно
усміхалась —
І легким ставав одразу
шлях.

В Мюнхені, на сірім
підвіконні
Щебетала ластівкою ти,
М'ятою на празькому
газоні
Терпко духмяніла з темноти.

Хвилею дніпровою в Дунаї
Ти мені з'являлася не раз.
Скрізь тебе у всьому
я впізнаю.
Що для мене відстань
або час!

В Будапешті липою шуміла,
Дівчиною в Гельсінкі була.
Україно, земле моя мила,
Ти завжди в душі моїй
цвіла.

ОЛЕСЬ ДОРІЧЕНКО

Київ, 1965

Олег Коропей, ґрадуант Вест Пойнту візьме участь у ґрадуаційній зустрічі в Ню Йорку

Цьогорічний Баль ґрадуантів Ню Йорку і його ближчої та дальшої околиці, що відбудеться в найближчу суботу, 19 червня у великій залі Українського Народного Дому при 140 Другої Аве. в Ню Йорку матиме великі несподіванки. Новістю цієї зустрічі буде те, що в ній братимуть участь не лише, як досі, ґрадуанти середніх шкіл, теж й коледжів та університетів, а навіть, як згадано вище,—славного Вест Пойнту.

Недавній кадет цієї відомої Військової Академії, а тепер уже лейтенант, — Олег Коропей, є сином відомих громадян д-рів Осипа і Ольги Коропеїв з Потакет, Ровд Айленд. Про його ґрадуацію та почесний шлях студій у Вест Пойнті писала недавно „Свобода", згадуючи, що він ґрадував як 61-ий поміж кругло сімсот цьогорічними випускниками своєї школи. Лейтенант Олег Коропей брав участь у першій на тутешньому ґрунті ґрадуаційній зустрічі середньошкільників рівно чотири роки тому. В суботу, він буде одним з перших ґрадуантів високих шкіл, які приєднуються до щасливого почину своїх молодших товаришів-ґрадуантів середніх шкіл. Початок зустрічі о год. 6:30 по пол., а балю о год. 9 вечором. На зустріч зложиться вечеря та мистецька програма.

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

Пане Редакторе!

Я свідома, що кручу Вам голову, але наші пані кажуть, що Ви там на те й є, щоб Вам крутили голову. На зборах я помилково зрозуміла, що говорилося про оркестру, отже, якщо не запізно, прошу спростувати: на забаві ґрадуантів в суботу 19 червня в Народнім Домі в Ню Йорку гратиме оркестра п. Василя Задорного.

Марія Демидчук

Дітройт відпровадив Семена Пелеха на вічний спочинок

3-го червня відпровадила українська громада в Дітройті одного зі своїх найстарших і довголітніх діячів, бл. п. Семена Пелеха на вічний спочинок. У похоронах взяли численну участь українці Дітройту, в тому і чимале число хористів, диригентом яких був колись Покійний.

Семен Пелех був фаховим дяковчителем, який закінчив дяківську школу при церкві св. Юра у Львові ще в 1896 році, маючи тоді всього 19 років. Опісля відбув він військову службу в австрійській армії, а в березні 1909 року виеміґрував до ЗДА. Тут кинувся він у вир громадського і парохіяльного життя, виконуючи працю дяка і вчителя при церковних школах. В 1918 році Семен Пелех здав вже другий іспит дяковчителя в Нюарку, на основі якого мав кваліфікації вчителя катехизму, біблії, церковного і хорового співу, церковного уставу, старослав'янської і української мови, педагогії і гігієни. Він працював дяковчителем в парохіях МекКіс Ракс, Карнегі, Оліфант, Скрентон, Шенандо і останньо в Дітройті. Поруч дяківської і вчительської праці Семен Пелех брав живу участь у громадському житті, організував театральні вистави і хорові виступи, будучи постійно диригентом місцевих хорів. Був він активним членом УНСоюзу понад 50 років та союзовим діячем, та брав участь як делегат в конвенції УНСоюзу в Піттсбургу.

Семен Пелех був одним із перших дяковчителів, який вчив української мови в парохіяльних школах. Громада Дітройту оцінила заслуги цього 87-річного діяча, вшановуючи його наданням звання почесного диригента хору „Боян" на святі його 50-річчя у 1964 році.

ПІДВИЩЕННЯ МИТА НА ПОСИЛКИ-ДАРУНКИ РІДНИМ В СССР

З днем 1-го липня 1965 р. Совєтська Митна Служба вводить підвишку мита, головно на товари першої потреби і матеріяли, висилані звідси в поштових посилках для рідних, що живуть в СССР.

Внешпосилторг пояснює це тим, що тепер збільшилась продукція виробів і матеріялів, у збуті яких заінтересований легкий промисл СССР. До 1-го липня посилки будуть приниматися за давніми митними оплатами.

Громадське досягнення українців Ню Брітену

На фото, зліва направо: п. Десмонд, стейтовий інспектор, І. Гадзік, архітектор, Д. Фусарі, від міської адміністрації, Ів. Ванко, скарбник клюбу, А. Котик, бувший президент клюбу, голова будівельного комітету, Б. Гапіс, рекордовий секретар, о. Петро Ковальчик, настоятель української православної парафії Пресв. Богородиці, проф. Т. Гоптяк, диригент, П. Річ, член будівельного комітету.

Ню Брітен, Конн. (В. О.) — 16 травня тут відбулося відкриття нового будинку Американсько- Українського Громадянського Клюбу.

З назви клюбу видно, що його діяльність носить подвійний характер: два патріотизми, дві духовості об'єдналися тут. Любов до Америки та плекання американських традицій не перешкаджають членам клюбу любити Україну, плекати її національні традиції, працювати на користь української справи.

Клюб має мету допомагати українським імігрантам ближче ознайомитись з культурою та економікою Америки, отримати американське громадянство, стати на ноги в новій країні побуту.

Задеклярувавши себе як національна група, клюб тісно співпрацює в культурних та громадських справах з посадником міста й міською адміністрацією. Під час другої світової війни члени Клюбу брали активну участь в Ю. С. Дефенз Бонд Драйв та організували сотню добровольців.

Крім пожертв на потреби клюбу члени складають щедрі пожертви на церкву та різні українські організації.

На відкритті нового клюбу були присутні: настоятель української православної парафії Пресв. Богородиці о. Петро Ковальчик, посадник міста, головний архітектор, шеф поліції та інші представники міста. Від українців з привітанням виступив голова місцевого осередку СУМА та представниця жіноцтва. Від „Свободи" був присутній В. Остапенко. Обов'язки фоторепортера виконував п. В. Деметро.

На особливу увагу заслуговує художня частина, яка складалася з виступу хору та українських національних танців. Художньою частиною керував Тадь Гоптяк.

Новий будинок клюбу збудовано в модерному стилі, він коштує понад 150.000 дол.

Бажаємо українцям Ню Брітену дальших успіхів в громадській справі.

СПОРТ

РСФСР — УКРАЇНА 448:409

Легкоатлетичні змагання між Російською СФСРеспублікою і Україною, які відбулися в двох днях минулого тижня, закінчилися поразкою атлетів України вислідом 409:448. Досі між цими двома республіками Совєтського Союзу відбулося вже тринадцять зустрічей, з яких вісім виграла Україна і п'ять, коли включати відбуті саме змагання, — Росія. До кращих осягів українських спортовців в останніх змаганнях можна зачислити в конкуренції жінок: біг 100 м — Л. Зленко, 11.9 сек.; 200 м — Л. Зленко, 24.8 сек.; стрибок вгору — О. Шабленко, 1.60 м, та в конкуренції чоловіків: 100 м — А. Редько, 10.6 сек. і В. Усатий — 10.6 сек.; 110 м з плітками — О. Степаненко, 14.6 сек.; 3.000 м з перешкодами — В. Кудинський, 8:43.8; стрибок вгору — А. Хмарський, 2.05 м.